

Історико-політичні проблеми сучасного світу.
2025. Т. 52. С. 68-79

Modern Historical and Political Issues.
2025. Vol. 52. pp. 68-79

УДК 327:339.5:355.01(477)

<https://doi.org/10.31861/mhpi2025.52.68-79>

Любов Мельничук¹

Інструменти реалізації українсько-румунського транскордонного співробітництва

Стаття присвячена дослідженню інструментів реалізації українсько-румунського транскордонного співробітництва. Транскордонна взаємодія України та Румунії реалізується в різних формах, зокрема через Європейський інструмент сусідства, діяльність євро регіонів, окремі програми й проекти, а також систему двосторонніх угод. Переважна частина цих ініціатив спрямована на активізацію транскордонного співробітництва шляхом посилення культурних контактів і стимулювання економічного розвитку. Ключовою метою такої співпраці є інтеграція прикордонних територій у спільний економічний простір, розв'язання спільних викликів та напрацювання нових стратегічних підходів. Проаналізовано три покоління програм стратегічного співробітництва між Україною та Румунією відповідно до хронологічних меж їх реалізації: 2007–2013 рр. – діяли Програма транскордонного співробітництва Україна-Румунія-Молдова, СОП Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна та СОП Румунія-Україна-Республіка Молдова; 2014–2020 рр. – реалізувались через програми ЄІС, включаючи «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна», «Спільну операційну програму Чорноморського басейну 2014 – 2020» та Спільну операційну програму ЄС Румунія-Україна 2014 – 2020»; 2021 – 2027 рр. – програма Interreg NEXT Румунія-Україна та Interreg NEXT Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна. Ці програми включають реалізацію інфраструктурних, культурних, освітніх, екологічних та інших проєктів. Незважаючи на вплив війни Росії проти України, реалізація транскордонних програм та проєктів продовжується.

Ключові слова: Україна, Румунія, транскордонне співробітництво, українсько-румунські відносини.

Liubov Melnychuk¹

Instruments for Implementing Ukrainian–Romanian Cross-Border Cooperation

The article examines the key instruments for implementing Ukrainian–Romanian cross-border cooperation in the context of European integration and contemporary regional challenges. This author investigates the key instruments underpinning Ukrainian–Romanian cross-border cooperation. Such cooperation involves a wide range of mechanisms, including the European Neighbourhood Instrument, euroregions, specialised programmes, bilateral agreements, and project-based initiatives. These instruments primarily aim to enhance cross-border interaction by strengthening cultural linkages, promoting economic development, and fostering joint solutions to shared challenges. The overarching objective is to support the integration of border regions into a coherent economic space and to facilitate the development of coordinated strategies.

The article also explores the impact of external factors, including security challenges on the priorities and effectiveness of cross-border cooperation. Based on a systematic analysis of current practices, the study identifies existing obstacles to implementation and outlines prospects for improving coordi-

¹ Кандидатка політичних наук, доцентка кафедри міжнародних відносин та суспільних комунікацій, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Україна.

Candidate of Political Sciences, Associate Professor of the Department of International Relations and Public Communications, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Ukraine.

E-mail: l.melnichuk@chnu.edu.ua, <http://orcid.org/0000-0002-6380-5610>.

nation, sustainability, and institutional capacity within Ukrainian–Romanian cross-border cooperation frameworks.

The evolution of cross-border cooperation between Ukraine and Romania may be traced through three generations of strategic programmes. The 2007–2013 period featured the Ukraine–Romania–Moldova Cross-Border Cooperation Programme, the Hungary–Slovakia–Romania–Ukraine ENPI CBC Programme, and the Romania–Ukraine–Republic of Moldova ENPI CBC Programme. In 2014–2020, cooperation was implemented through ENI instruments, including the «Hungary–Slovakia–Romania–Ukraine» Programme, the «Black Sea Basin Joint Operational Programme 2014–2020», and the EU Joint Operational Programme Romania–Ukraine 2014–2020. For 2021–2027, cooperation continues within the framework of the Interreg NEXT Romania–Ukraine Programme and Interreg NEXT «Hungary–Slovakia–Romania–Ukraine» Programme. These initiatives have enabled the implementation of infrastructural, cultural, educational, environmental, and other types of projects. Notably, despite the challenges posed by Russia's war against Ukraine, cross-border programmes and project activities have continued.

Keywords: Ukraine, Romania, cross-border cooperation, Ukrainian–Romanian relations.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сьогодні транскордонне співробітництво є одним із ключових чинників регіонального розвитку, зміцнення добросусідських відносин, поглиблення європейської інтеграції та забезпечення соціально-економічної стабільності прикордонних територій. Його розвиток особливо актуальний для України, враховуючи її євроінтеграційні прагнення та пошуки шляхів для економічного, політичного та культурного розвитку. Враховуючи близьке географічне розміщення та історичні особливості неабияку роль у становленні двосторонніх відносин між Україною та Румунією відіграє саме транскордонне співробітництво. Останніми роками актуальними питаннями для дослідників та політиків є можливості та потенційні вигоди від реалізації транскордонної співпраці.

Аналіз джерельної бази дослідження. Огляд доступних джерел свідчить, що українсько-румунське транскордонне співробітництво (ТКС) формується на перетині геополітичних, безпекових і соціально-економічних чинників.

Важливими для дослідження стали наукові доробки Слюсарчука М.², Артьомова І.³, Захарченко В.⁴, Сушко І., Кравчук П., Кульчицької К., Мамаєва Д., Малишева Т.⁵, Євчак, Ю., Зарді А., Лазур Я. і т.д.⁶, які підкреслюють, що прикордонні території виступають важливими політико-економічними вузлами. У них формується інфраструктура транскордонного розвитку, а сам кордон функціонує не як бар'єр, а як ресурс інтеграції, обміну та кооперації.

Правові основи українсько-румунського співробітництва закріплені у низці двосторонніх і національних документів. Основоположним є Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією, який встановлює принципи відкритого діалогу, підтримку регіональної взаємодії та спільне вирішення прикордонних питань⁷. Важливим українським документом є Державна програма розвитку транскордонного співробітництва, що окреслює національні пріоритети, інструменти фінансування та механізми координації між

² Șlusarciuc M. (2019). Cross-border cooperation elements along Romanian-Ukrainian border—empirical evidences. *EURINT*, Centre for European Studies, Alexandru Ioan Cuza University, vol. 6, pp. 311–334. Available from: <https://ideas.repec.org/a/jes/eurint/y2019v6p311-334.html> (Accessed 5 May 2025).

³ Артьомов, І. (2013). Транскордонне співробітництво як важливий чинник підвищення регіональної конкурентоспроможності. *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер.: Історія*. Вип. 2. С. 44–51.

⁴ Захарченко В. (2022). *Кластеризація транскордонного співробітництва в контексті євроінтеграції України. Аналітичний звіт*. Одеса. 20 с. Режим доступу: https://economics.net.ua/wp-content/uploads/2022/09/Zakharchenko_zvit_klasteryzatsiya.pdf (Дата перегляду: 5 травня 2025).

⁵ Сушко І., Кравчук П., Кульчицька К., Мамаєв Д., Малишева Т. (2022). *Українсько-румунський кордон: проблеми та рішення*. Київ. Режим доступу: https://europewb.org.ua/wp-content/uploads/2022/06/web_ukr_ukrayinsko-rumunskij-kordon.pdf (Дата перегляду: 5 травня 2025).

⁶ Євчак, Ю., Зарді А., Лазур Я. і т.д. (2020) Транскордонне співробітництво: правові основи та успішні практики. Київ, 152 с. Режим доступу: <https://rm.coe.int/posibnuk-tks/1680aedce1> (Дата перегляду: 5 травня 2025).

⁷ Верховна Рада України (1997). Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/642_003 (Дата перегляду: 5 травня 2025).

державними та місцевими інституціями⁸. Національна стратегія сталого розвитку Румунії визначає пріоритети співробітництва, пов'язані зі зміцненням регіонального розвитку та інтеграції до європейського простору, що створює рамкові умови для проєктної взаємодії з Україною⁹.

Матеріали Посольства України в Румунії¹⁰ та інших офіційних установ систематизують міжрегіональні угоди, меморандуми та двосторонні домовленості між областями й муніципалітетами двох країн, що забезпечує стійке правове підґрунтя для співпраці.

Метою статті є дослідження інструментів реалізації українсько-румунського транскордонного співробітництва. Завдання статті: проаналізувати основні інструменти реалізації українсько-румунського транскордонного співробітництва; виявити основні формати і практики взаємодії між регіонами двох держав; сформулювати пропозиції щодо напрямів вдосконалення інституційного, нормативного й проєктного забезпечення співпраці.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У сучасних умовах глобалізації взаємодія між регіонами та місцевими громадами по обидва боки національних кордонів набуває дедалі більшої значущості. Вона створює додаткові можливості для активізації економічного розвитку прикордонних територій і посилення їхньої конкурентоспроможності. Ключове призначення транскордонного співробітництва полягає в мінімізації негативних наслідків і подоланні стереотипів, зумовлених існуванням державних кордонів.

До основних завдань такої взаємодії належать:

- усунення політичних та адміністративних перешкод між сусідніми державами з метою поліпшення умов проживання населення прикордонних регіонів;
- подолання упереджень і стереотипних уявлень, що формуються по обидва боки кордону;
- розбудова спільної економічної, соціальної та культурної інфраструктури через створення спільних інституцій, підприємств, центрів та інших форм співпраці¹¹.

Варто зауважити, що транскордонне співробітництво здійснюється виключно між суміжними територіями та спрямоване на формування сталих зв'язків і взаємовідносин у прикордонному просторі. Воно орієнтоване на виявлення й розв'язання спільних проблем, нейтралізацію негативного впливу кордонів і підвищення рівня життя місцевого населення. Науковці серед ключових чинників розвитку транскордонного співробітництва виокремлюють наявність спільних викликів, що потребують консолідації зусиль для їх подолання, реалізацію узгодженої політики просторового планування в Європі, потенціал прискореного економічного й екологічного розвитку прикордонних регіонів та підвищення добробуту їхніх мешканців, доступ до фінансової підтримки міжнародних організацій, а також формування єдиної інтегрованої системи регіональної взаємодії.

Україна та Румунія мають другий за протяжністю кордон, що проходить між країною-членом ЄС та країною-партнером. При загальній протяжності 649 км. кордон між Україною та Румунією має особливість бути розривистим, оскільки Республіка Молдова розділяє кордон на дві частини. Перший відрізок починається на заході, на триточці між угорсько-румунським та угорсько-українським кордонами. Далі маршрут продовжується через Східні Карпати і зупиняється на триточці, утвореній кордонами Молдови, Румунії та України. Друга ділянка кордону починається в другій триточці між кордонами Молдови, Румунії та України, на

⁸ Верховна Рада України (2021). Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2021–2027 роки» від 14 квітня 2021 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/408-2021-%D0%BF#Text> (Дата перегляду: 5 травня 2025).

⁹ Government of Romania, United Nations Development Program (2008). National sustainable development strategy of Romania 2013–2020–2030. Available from: http://www.un.org/esa/dsd/dsd_aofw_ni/ni_pdfs/NationalReports/romania/Romania.pdf (Accessed 5 May 2025).

¹⁰ Посольство України в Румунії (2023a). Договірно-правова база відносин. Режим доступу: <https://romania.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/180-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-rumunijeju> (Дата перегляду: 5 травня 2025); Посольство України в Румунії (2023b). Міжрегіональне співробітництво. Режим доступу: <https://romania.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/597-mizhregionalne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-rumunijeju> (Дата перегляду: 5 травня 2025).

¹¹ Захарченко В. (2022). Вказ. пр.

північному березі Дунаю, і закінчується, коли вона досягає Чорного моря¹². Крім того, Румунія – єдина країна-член ЄС, яка має водний кордон з Україною. Відтак на українсько-румунському кордоні реалізується велика кількість проєктів транскордонного співробітництва.

В цілому, основні принципи співробітництва між Україною та Румунією закріплені в Договорі «Про відносини добросусідства і співробітництва між Україною і Румунією»¹³. Поряд з цим, розвиток двосторонніх українсько-румунських відносин базується на понад 100 нормативно-правових документах, зокрема: Договір між Україною і Румунією про режим українсько-румунського державного кордону, співробітництво та взаємну допомогу з прикордонних питань; Консульська конвенція між Україною та Румунією; Угода між Урядом України та Урядом Румунії про спрощений порядок перетинання державного кордону жителями прикордонних районів та повітів; Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Румунії про умови взаємних поїздок резидентів; Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Румунії про пункти пропуску через українсько-румунський державний кордон; Протокол між Адміністрацією Державної прикордонної служби України та Генеральною інспекцією румунської поліції Міністерства адміністрації та внутрішніх справ Румунії про правила плавання у прикордонних водах плавзасобів, що належать прикордонним органам України і Румунії, та порядок їх співробітництва в охороні українсько-румунського державного кордону; Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Румунії про місцевий прикордонний рух та ін¹⁴.

Міжрегіональна взаємодія України та Румунії реалізується у трьох ключових напрямках:

- транскордонне співробітництво в межах Європейського інструменту сусідства (ЄІС);
- взаємодія між неурядовими організаціями та органами місцевого самоврядування обох держав;
- регіональне торговельно-економічне партнерство.

Слід зауважити, що транскордонне співробітництво між Україною та Румунією зазнало суттєвого поглиблення після приєднання Румунії до Європейського Союзу. Зокрема, у цей період була започаткована Програма транскордонного співробітництва «Україна–Румунія–Молдова» (2007–2013 рр.), спрямована на розширення взаємодії між трьома країнами з метою подолання спільних викликів і пошуку нових векторів розвитку. Важливим аспектом програми стало також стимулювання міжлюдських контактів і співпраці між громадами прикордонних територій¹⁵.

До реалізації програми були залучені всі прикордонні адміністративно-територіальні одиниці: у Румунії – повіти Сату-Маре, Марамуреш, Сучава, Ботошани та Тульча, в Україні – Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька й Одеська області. Загальна площа охопленої території становила 112 554 км², тоді як ще 64 053 км² припадали на прилеглі регіони, з чисельністю населення близько 15 мільйонів осіб¹⁶. Водночас варто зазначити, що на початковому етапі підготовка та реалізація проєктів мали певну асиметрію, оскільки повноваження щодо управління й розподілу фінансових ресурсів зосереджувалися переважно у румунських партнерів¹⁷.

Паралельно у цей період функціонували й інші програми, зокрема Спільна операційна програма «Угорщина–Словаччина–Румунія–Україна»¹⁸ та СОП «Румунія–Україна–Республіка

¹² Transfrontier Operational Mission (2018). Border: Romania–Ukraine. Available from: <https://web.archive.org/web/20180320112724/http://www.espaces-transfrontaliers.org/en/bdd-borders/frontiers/frontier/show/roumanie-ukraine/> (Accessed 5 May 2025).

¹³ Верховна Рада України (1997). Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/642_003 (Дата перегляду: 5 травня 2025).

¹⁴ Посольство України в Румунії (2023a); Посольство України в Румунії (2023b); Верховна Рада України (2025). Міжнародні документи (Румунія). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/c329> (Дата перегляду: 5 травня 2025).

¹⁵ Артёмов, І. (2013). Вказ. пр.

¹⁶ Євчак, Ю., Зарді А., Лазур Я. і т.д. (2020). Вказ. пр.

¹⁷ Şlusarciuc M. (2019). Op. cit., p. 311.

¹⁸ European Union (2008a). Hungary–Slovakia–Romania–Ukraine Joint Operational Programme. Available from: http://www.huskroua-cbc.net/uploads/editors/JOP-HUSKROUA%2030092014-amended_final.pdf (Accessed 5 May 2025).

Молдова»¹⁹. Ключовими принципами реалізації проєктів у межах цих програм були спільна розробка, спільне впровадження, залучення спільного персоналу та спільне фінансування²⁰. Попри те, що участь України в окремих програмах часто була зумовлена вимогами законодавства ЄС, вона стала важливим етапом у розвитку транскордонної співпраці, адже українські партнери отримали більшу залученість і відповідальність у питаннях управління проєктами та фінансового менеджменту.

План спільних дій «Україна-Румунія-Молдова 2007–2013» в рамках Європейського інструменту сусідства та партнерства зробив важливий внесок у поглиблення транскордонної співпраці між трьома державами, зокрема, між місцевими та регіональними органами влади, місцевими громадами та інститутами громадянського суспільства. В рамках програми було реалізовано близько півтори сотні проєктів, спрямованих на розвиток транспортної інфраструктури прикордонних територій, енергетичних мереж, управління водними ресурсами та відходами, а також профінансовано проєкти співпраці між університетами, науково-дослідними інститутами та місцевими установами.

У Національній стратегії сталого розвитку Румунії на 2013–2020 роки²¹ задувався розвиток транскордонного співробітництва в контексті його активізації для забезпечення сталого розвитку в Чорноморському регіоні. Відповідно основними пріоритетами розвитку українсько-румунських транскордонних регіонів у контексті на цей період стали:

- ревіталізація існуючої та створення нової інфраструктури для покращення доступності регіонів, безпечного транспортного сполучення та розвитку туризму;
- посилення співпраці у сфері освіти, наукових досліджень, технологічних розробок та інновацій;
- прискорення розвитку мережі автомобільних доріг та прикордонної інфраструктури;
- охорона навколишнього природного середовища, включаючи оцінку ризиків та мінімізацію негативних наслідків виробничої діяльності на соляних шахтах у Солотвині Тячівського району Закарпатської області для довкілля, вирішення загальних проблем щодо створення спільної системи управління відходами та водними ресурсами;
- господарське використання гирла річки Дунай та розвиток транспортної інфраструктури, зокрема мостів і поромів тощо.

Транскордонне співробітництво між Україною та Румунією впродовж 2014–2020 рр. здійснювалось через програми ЄІС «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна», «Спільну операційну програму Чорноморського басейну 2014–2020» та Спільну операційну програму ЄС Румунія-Україна 2014–2020», через які було реалізовано кілька великих інфраструктурних проєктів²².

До ключових двосторонніх проєктів належать:

- проєкт «Чистий Дунай»;
- проєкт «Транскордонна інфраструктура охорони здоров'я»;
- проєкт «Підвищення рівня безпеки населення у транскордонному регіоні шляхом посилення спільних заходів з навчання та співробітництва у сфері управління надзвичайними ситуаціями – BRIDGE»;
- проєкт «Розвиток та модернізація інфраструктури навколо пункту пропуску «Тарна-Маре-Хижа»;
- проєкт «Збереження культурної спадщини Карпатського Євросередині, включаючи ремесла та гастрономію»²³.

¹⁹ European Union (2008b). Joint Operational Programme Romania-Ukraine-Republic of Moldova Available from: https://www.parlament.gv.at/dokument/XXIII/EU/43423/imfname_10004565.pdf (Accessed 5 May 2025).

²⁰ Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine ENPI Cross-Border Cooperation Programme (Nd). Closed call for proposals. Available from: www.huskroua-cbc.net/en/closed_call_for_proposals (Accessed 5 May 2025).

²¹ Government of Romania, United Nations Development Program (2008). Op. cit.

²² Europe External Policy Advisors (2019). EC development cooperation for ENPI countries. General introduction. Available from: <https://web.archive.org/web/20110902131834/http://www.enpi-programming.eu/wcm/en/what-is-enpi-programming/general-introduction.html> (Accessed 5 May 2025).

²³ Там само.

СОП «Румунія-Україна 2014-2020», профінансована ЄС, була зосереджена на прикордонному регіоні між Україною та Румунією та спрямована на досягнення мети ЄІС: покращення добробуту та процвітання місцевих регіонів шляхом посилення співпраці між прикордонними країнами. У Румунії бенефіціарами Операційної програми стали повіти Сату-Маре, Марамуреш, Ботошань, Сучава, Тульча, в Україні – Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька та Одеська області²⁴.

СОП «Басейн Чорного моря» передбачала співпрацю між Україною та Румунією на регіональному рівні. У ній брали участь Одеська, Херсонська, Миколаївська та Запорізька обласні адміністрації, а також південно-східні райони Румунії.

Основними цілями програми були:

- сприяти розвитку підприємництва та економіки в Чорноморському регіоні;
- сприяти екологічній координації та зменшенню забруднення морського середовища в Чорноморському регіоні;
- сприяти місцевому співробітництву та вирішенню проблем²⁵.

У 2022 році була схвалена нова програма транскордонного співробітництва Interreg NEXT на 2021-2027 роки. У межах цієї ініціативи три держави – члени Європейського Союзу (Угорщина, Словаччина та Румунія) спільно з Україною здійснюватимуть узгоджену діяльність, спрямовану на забезпечення рівного доступу населення до медичних послуг і підвищення стійкості систем охорони здоров'я.

Програма передбачає реалізацію транснаціональних проєктів, орієнтованих на відновлення та модернізацію медичної інфраструктури, інвестиції в освітню сферу, збереження культурної спадщини, запобігання природним катастрофам, охорону біорізноманіття та вдосконалення управління кордонами. Важливе місце також відведено підтримці сталих рішень у сфері адаптації до змін клімату й зниження ризиків стихійних лих.

Крім того, країни-учасниці поглиблюватимуть співпрацю у сфері охорони довкілля, розвитку «зеленої» інфраструктури та популяризації сталого туризму. Водночас програма сприяє зближенню й узгодженню стандартів належного врядування між державами – членами ЄС та Україною²⁶. Проєкти спрямовані на покращення правового та адміністративного співробітництва для усунення спільних перешкод у прикордонних регіонах, а також сприяння співпраці між громадянами, громадянським суспільством та установами²⁷.

Загалом можна сказати, що у 2021–2027 роках основна увага зосереджена на наступних темах:

- Інновації та дослідження.
- Скорочення викидів CO₂.
- Розвиток туризму та портів послуг.
- Залучення місцевої влади до прийняття рішень²⁸.

Крім того, пріоритети програми «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» (Interreg-NEXT / ENI CBC) 2021-2027 включають:

- розвиток місцевої культури та збереження історичної спадщини;
- захист довкілля та пом'якшення наслідків зміни клімату;

²⁴ Румунія-Україна (2022). Про програму RO-UA. Режим доступу: <http://web.archive.org/web/20220903135438/https://medsociorehab.net/pro-prohramu-ro-ua/> (Дата перегляду: 5 травня 2025).

²⁵ Interreg NEXT Black Sea Basin (Nd). Interreg NEXT Black Sea Basin Programme. Available from: <https://www.blacksea-cbc.net/> (Accessed 5 May 2025).

²⁶ The Interreg NEXT Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine Programme (Nd). Description. Available from: <https://next.huskroua-cbc.eu/programme/description/> (Accessed 5 May 2025).

²⁷ Comisia Europeană (2022). Politica de coeziune: peste 66 milioane EUR pentru cooperare transfrontalieră cu Ucraina în domeniul sănătății, al mediului și al îmbunătățirii capacității administrative. Available from: https://romania.representation.ec.europa.eu/news/politica-de-coeziune-pest-66-milioane-eur-pentru-cooperare-transfrontaliera-cu-ucraina-domeniul-2022-11-04_ro (Accessed 5 May 2025).

²⁸ Департамент економічного розвитку та регіональної політики Миколаївської облдержадміністрації (Бд). Спільна операційна програма ЄІСП Басейн Чорного моря. Режим доступу: <https://www.economy-mk.gov.ua/index.php/en/component/content/article/105-napriamky-diialnosti/zovnishnoekonomichnadiialnist-ta-mizhrehionalne-spivrobitnytstvo/mizhrehionalnespivrobitnytstvo/161-spilna-operatsiina-prohrama-yeisp-baseinchornoho-moria?Itemid=437> (Дата перегляду: 5 травня 2025).

- боротьба з безпековими викликами.

Як вже зазначалось, Україна дала зелене світло Державній програмі розвитку транскордонного співробітництва на 2021–2027 роки, яка фокусується на Дунайському регіоні та дунайському транскордонному співробітництві²⁹. Зауважимо, що для українських громад ключовим є транскордонне співробітництво в рамках програми ЄІС, які спрямовані на виконання спільних завдань місцевого розвитку. Як демонструє досвід, об'єднавши свої зусилля для боротьби з такими викликами, як перенакопичення сміття, екологічні проблеми, економічна депресія в гірських громадах Карпатського регіону та повільний розвиток Чорноморського регіону через російську агресію, вони змогли мобілізувати зацікавлені сторони та їхні ресурси і досягти результатів. Дунайська стратегія ЄС ілюструє багатовимірний характер транскордонного співробітництва.

Зауважимо, що існують і інші форми транскордонного співробітництва між Україною та Румунією, які успішно реалізовувались. Зокрема, зазначимо, що у розпал пандемії Covid-19 Україна та Румунія забезпечили безперебійний товаропотік. Румунська влада дослухалася до прохання Міністерства закордонних справ України забезпечити своєчасний перетин кордону українськими вантажними перевізниками. Вони також погодилися підтримати громадян України та Румунії, які застрягли на території однієї з двох країн через обмеження поїздок³⁰. Також у транскордонному співробітництві з'явилася низка нових ініціатив, спричинених, головним чином, пандемією. Наприклад, у липні 2021 року в Чернівецькій обласній клінічній лікарні було презентовано новий транскордонний проєкт «Покращення якості медичних послуг для малоінвазивних процедур у румунсько-українському прикордонному регіоні»³¹. Це приклад одного з проєктів, який був реалізований, незважаючи на труднощі, пов'язані з пандемією.

Крім того, з 2014 року Управління Державної служби з надзвичайних ситуацій у Чернівецькій області реалізовує масштабний інфраструктурний проєкт під назвою «BRIDGE». Координатором проєкту є Генеральна інспекція з надзвичайних ситуацій Румунії. Було встановлено нове телекомунікаційне обладнання, модернізовано оперативного-координаційний центр та здійснено інші заходи³². В 2023 році відбулося обговорення питання доопрацювання проєктної пропозиції великого інфраструктурного проєкту «BRIDGE-2 – Підвищення спроможності сил реагування для забезпечення безпечного та захищеного транскордонного простору» за участю представників Кабінету Міністрів України, Міністерства внутрішніх справ, Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів, а також Головного управління ДСНС України у Чернівецькій та Івано-Франківській областях.

Також відбувається співпраця між Національною гвардією України та Жандармерією Румунії: обидва відомства реалізують два масштабні проєкти «Twining» (обмін досвідом управління на регіональному рівні) та беруть участь у численних тренінгах і зустрічах³³. За словами представників НГУ результатом співпраці стало створення гірсько-патрульного підрозділу, оснащеного сучасним обладнанням, яке виконує функції у гірській місцевості за зразком румунських колег.

Румунія та Україна також співпрацюють у сфері культури та науки. На Буковині діють тринадцять румунських культурних організацій. Співпрацюють також університети. Наприклад, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича має двосторонні партнерські відносини з двадцятьма сімома університетами Румунії, а також регулярно проводить культурний фестиваль «Буковинські зустрічі». Варто зазначити, що протягом 2014–2020 років було реалізовано проєкт «Освітній університет румунсько-українського транскордонного

²⁹ Верховна Рада України (2021). Вказ. пр.

³⁰ Європейська правда (2020). Україна та Румунія домовилися про безперебійний транзит товарів. 26 березня. Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/03/26/7108007/> (Дата перегляду: 5 травня 2025).

³¹ Чернівецька обласна рада (2021). Презентували транскордонний проєкт «Підвищення якості медичних послуг щодо малоінвазивних процедур у прикордонному регіоні Румунія-Україна». 21.07. Режим доступу: <https://oblrada.cv.ua/news/theme/130/> (Дата перегляду: 5 травня 2025).

³² Сушко І., Кравчук П., Кульчицька К., Мамаєв Д., Малишева Т. (2022). Вказ. пр.

³³ Полівчак Р. (2020). Нацгвардія Франківщини та жандармерія Румунії спільно боротимуться із злочинністю. *Суспільне Івано-Франківськ*. Режим доступу: <https://suspilne.media/ivano-frankivsk/17956-nacgvardia-frankivskini-ta-zandarmeria-rumunii-spilno-borotimutsa-iz-zlocinnistu/> (Дата перегляду: 5 травня 2025).

співробітництва», що мав на меті розвиток та покращення системи вищої освіти шляхом транскордонного співробітництва в безпосередній вигоді для студентів Сучави та Одеси, академічних спільнот та румунських/українських меншин³⁴. На даний момент реалізується проєкт «Освітній університет румунсько-українського транскордонного співробітництва плюс віртуальне та інклюзивне середовище».

Для розвитку двосторонніх відносин важливою є співпраця між неурядовими організаціями та місцевими органами влади. Хорошим прикладом цього є проєкт щодо міжнародного українсько-румунського біосферного заповідника в Мармароських горах, в рамках якого сторони вивчають, які території можуть стати частиною цього заповідника³⁵.

Між Україною та Румунією реалізується також низка спільних проєктів, спрямованих на гарантування прав національних меншин і формування належних соціально-економічних та інших умов для збереження й розвитку їхньої етнічної, культурної, мовної та релігійної ідентичності. Упровадження таких ініціатив справляє позитивний вплив на динаміку міжрегіональних і міждержавних відносин. Сторони послідовно працюють над удосконаленням нормативно-правових механізмів, що забезпечують захист прав української національної меншини в Румунії та румунської національної меншини в Україні, а також здійснюють моніторинг діяльності органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, залучених до питань розвитку національних меншин.

Слід наголосити, що прикордонні інституції відіграють вагомий роль у соціально-економічному розвитку регіонів і громад, з якими вони взаємодіють. У межах транскордонного співробітництва особливий акцент робиться на реалізації проєктів, спрямованих на поглиблення зв'язків із діаспорою з метою збереження етнічної, культурної, історичної та мовної самобутності її представників, розвитку міжкультурного діалогу, соціальної інтеграції етнічних меншин, а також активізації міжлюдських контактів у сферах освіти й культури.

Зазначимо, що через повномасштабне вторгнення росії в Україну транскордонна політика змінилася. Зокрема на передній план вийшли питання підтримки українських біженців, пошуку для них житла, надання медичної допомоги, права на працю та можливості навчатися в румунських школах. Крім того, Румунія підтримує український експорт. Двічі президент Палати депутатів Румунії Марчел Чолаку (2019 – 2020, 2021 – 2023) та колишній прем'єр-міністр Румунії Ніколає Йонел Чуке (25 листопада 2021 – 12 червня 2023 року) наголосили на необхідності зміцнення солідарності між румунським та українським народами та засуджують дії росії³⁶.

Підвищення ефективності інституційного забезпечення українсько-румунського транскордонного співробітництва потребує посилення координації між центральними та місцевими органами влади обох держав, активізації ролі євро регіонів як платформ для інтеграції громад, бізнесу та наукових установ, а також систематичного підвищення кваліфікації фахівців через спільні навчальні програми, семінари та обмін досвідом. Такий підхід сприятиме більш узгодженому плануванню та реалізації спільних проєктів і ініціатив у прикордонних регіонах, забезпечуючи сталість та результативність транскордонної взаємодії.

Нормативне та проєктне забезпечення співпраці слід удосконалювати шляхом гармонізації законодавства в ключових сферах, впровадження прозорих процедур відбору та моніторингу проєктів, а також створення спільного банку проєктних ідей і практик. Особлива увага має приділятися підтримці комплексних ініціатив, що інтегрують економічний розвиток, екологічну безпеку та культурну взаємодію, а також впровадженню системи оцінки результативності проєктів, що дозволить забезпечити ефективність, адаптивність і стійкість українсько-румунського транскордонного співробітництва.

Висновки. Метою транскордонного співробітництва є сприяння гармонійному територіальному, економічному та соціальному розвитку через спільні підходи та зосередження на фінансовій та політичній синергії. Збалансоване партнерство підтримується в програмах

³⁴ Co-funded by the European Union (2023). Educational University Romanian–Ukrainian Cross–Border Cooperation. Available from: <https://keep.eu/project-ext/24908/ODHOS/> (Accessed 5 May 2025).

³⁵ Сушко І., Кравчук П., Кульчицька К., Мамаєв Д., Малишева Т. (2022). Вказ. пр.

³⁶ Голос України (2022). Румуни, які підтримують Україну й боротьбу Українського народу за демократичні цінності, – це друзі українців назавжди. 26 квітня. Режим доступу: <http://www.golos.com.ua/article/359190> (Дата перегляду: 5 травня 2025).

транскордонного співробітництва, де країни-члени ЄС і країни-партнери знаходяться на рівних у прийнятті рішень і розподілі коштів. Співробітництво між Україною та Румунією має комплексний характер і реалізується в межах Європейського інструменту сусідства, діяльності єврорегіонів, окремих програм і проєктів, а також системи двосторонніх угод. Більшість цих ініціатив спрямована на поглиблення транскордонної взаємодії через посилення культурних зв'язків і стимулювання економічного зростання. Ключовими пріоритетами співпраці є інтеграція прикордонних територій у спільний економічний простір, розв'язання спільних проблем та напрацювання нових планів.

Після вступу Румунії до ЄС відповідно до хронологічних меж реалізації програм можна виділити три наступні періоди: 2007–2013 рр. – діяли Програма транскордонного співробітництва Україна-Румунія-Молдова, СОП Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна та СОП Румунія-Україна-Республіка Молдова; 2014–2020 рр. – реалізувались через програми ЄС, включаючи «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна», «Спільну операційну програму Чорноморського басейну 2014 – 2020» та Спільну операційну програму ЄС Румунія-Україна 2014 – 2020»; 2021 – 2027 рр. – програма Interreg NEXT Румунія-Україна та Interreg NEXT Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна. На транскордонне співробітництво України з Румунією впливає європейська політика сусідства, міжнародний геополітичний контекст та рівень двосторонніх контактів.

Внаслідок війни росії проти України відбулися суттєві зміни у змісті та пріоритетах інструментів і механізмів українсько-румунського транскордонного співробітництва. До 2022 року ключовими напрямками були розвиток інфраструктури, туризму, екологічної взаємодії та культурних проєктів, то сьогодні першочерговими стали питання безпеки, прикордонної стабільності та гуманітарної підтримки. У цих умовах актуалізувалися такі інструменти, як посилення взаємодії між силовими та прикордонними структурами, розвиток логістичних та транспортних коридорів, спільне управління кризами, а також використання європейських програм INTERREG NEXT для забезпечення стійкості регіону.

Транскордонна співпраця набуває більш стратегічного та комплексного характеру: вона спрямована не лише на розвиток регіонів по обидва боки кордону, а й на підвищення їхньої безпекової спроможності, ефективне реагування на виклики війни та створення умов для післявоєнного відновлення. Співпраця зазнає трансформації, що свідчить про гнучкість інструментів транскордонної взаємодії та їхню здатність адаптуватися до нових безпекових реалій.

Українсько-румунське транскордонне співробітництво потребує зміцнення координації між центральними та місцевими органами влади, активізації ролі єврорегіонів, підвищення кваліфікації фахівців та гармонізації законодавства в ключових сферах. Необхідним є впровадження прозорих процедур відбору та моніторингу проєктів, створення спільного банку проєктних ідей, а також підтримка комплексних ініціатив, що поєднують економічний розвиток, екологічну безпеку та культурну взаємодію, що забезпечить результативність, адаптивність і стійкість транскордонної співпраці.

Список джерел

1. Артёмов, І. (2013). Транскордонне співробітництво як важливий чинник підвищення регіональної конкурентоспроможності. *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер.: Історія*. Вип. 2. С. 44-51.
2. Верховна Рада України (1997). Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/642_003 (Дата перегляду: 5 травня 2025).
3. Верховна Рада України (2021). Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2021–2027 роки» від 14 квітня 2021 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/408-2021-%D0%BF#Text> (Дата перегляду: 5 травня 2025).
4. Верховна Рада України (2025). Міжнародні документи (Румунія). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/c329> (Дата перегляду: 5 травня 2025).

5. Голос України (2022). Румуни, які підтримують Україну й боротьбу Українського народу за демократичні цінності, – це друзі українців назавжди. 26 квітня. Режим доступу: <http://www.golos.com.ua/article/359190> (Дата перегляду: 5 травня 2025).
6. Департамент економічного розвитку та регіональної політики Миколаївської облдержадміністрації (Бд). Спільна операційна програма ЄСП Басейн Чорного моря. Режим доступу: <https://www.economy-mk.gov.ua/index.php/en/component/content/article/105-napriamky-diialnosti/zovnishnoekonomichnadiialnist-ta-mizhrehionalne-spivrobitnytstvo/mizhrehionalnespivrobitnytstvo/161-spilna-operatsiina-prohrama-yeisp-baseinchornoho-moria?Itemid=437> (Дата перегляду: 5 травня 2025).
7. Європейська правда (2020). Україна та Румунія домовилися про безперервний транзит товарів. 26 березня. Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/03/26/7108007/> (Дата перегляду: 5 травня 2025).
8. Євчак, Ю., Зарді А., Лазур Я. і т.д. (2020). *Транскордонне співробітництво: правові основи та успішні практики*. Київ, 152 с. Режим доступу: <https://rm.coe.int/posibnuk-tks/1680aedce1> (Дата перегляду: 5 травня 2025).
9. Захарченко В. (2022). *Кластеризація транскордонного співробітництва в контексті євроінтеграції України. Аналітичний звіт*. Одеса. 20 с. Режим доступу : https://economics.net.ua/wp-content/uploads/2022/09/Zakharchenko_zvit_klasteryzatsiya.pdf (Дата перегляду: 5 травня 2025).
10. Полівчак Р. (2020). Нацгвардія Франківщини та жандармерія Румунії спільно боротимуться із злочинністю. *Суспільне Івано-Франківськ*. Режим доступу: <https://suspilne.media/ivano-frankivsk/17956-nacgvardia-frankivsini-ta-zandarmeria-rumunii-spilno-borotimutsa-iz-zlocinnistu/> (Дата перегляду: 5 травня 2025).
11. Посольство України в Румунії (2023a). Договірно-правова база відносин. Режим доступу: <https://romania.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/180-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-rumunijeju> (Дата перегляду: 5 травня 2025).
12. Посольство України в Румунії (2023b). Міжрегіональне співробітництво. Режим доступу: <https://romania.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/597-mizhregionalne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-rumunijeju> (Дата перегляду: 5 травня 2025).
13. Румунія-Україна (2022). Про програму RO-UA. Режим доступу: <http://web.archive.org/web/20220903135438/https://medsociorehab.net/pro-prohramu-ro-ua/> (Дата перегляду: 5 травня 2025).
14. Сушко І., Кравчук П., Кульчицька К., Мамаєв Д., Малишева Т. (2022). *Українсько-румунський кордон: проблеми та рішення*. Київ. Режим доступу : https://europewb.org.ua/wp-content/uploads/2022/06/web_ukr_ukrayinsko-rumunskyj-kordon.pdf (Дата перегляду: 5 травня 2025).
15. Чернівецька обласна рада (2021). Презентували транскордонний проєкт «Підвищення якості медичних послуг щодо малоінвазивних процедур у прикордонному регіоні Румунія-Україна». 21.07. Режим доступу: <https://oblrada.cv.ua/news/theme/130/> (Дата перегляду: 5 травня 2025).
16. Co-funded by the European Union (2023). Educational University Romanian-Ukrainian Cross-Border Cooperation. Available from: <https://keep.eu/project-ext/24908/ODHOS/> (Accessed 5 May 2025).
17. Comisia Europeană (2022). Politica de coeziune: peste 66 milioane EUR pentru cooperare transfrontalieră cu Ucraina în domeniul sănătății, al mediului și al îmbunătățirii capacității administrative. Available from: https://romania.representation.ec.europa.eu/news/politica-de-coeziune-pest-66-milioane-eur-pentru-cooperare-transfrontaliera-cu-ucraina-domeniul-2022-11-04_ro (Accessed 5 May 2025).
18. Europe External Policy Advisors (2019). EC development cooperation for ENPI countries. General introduction. Available from: <https://web.archive.org/web/20110902131834/http://www.enpi-programming.eu/wcm/en/what-is-enpi-programming/general-introduction.html> (Accessed 5 May 2025).
19. European Union (2008a). Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine Joint Operational Programme. Available from: http://www.huskroua-cbc.net/uploads/editors/JOP-HUSKROUA%2030092014-amended_final.pdf (Accessed 5 May 2025).

20. European Union (2008b). Joint Operational Programme Romania-Ukraine-Republic of Moldova Available from: https://www.parlament.gv.at/dokument/XXIII/EU/43423/imfname_10004565.pdf (Accessed 5 May 2025).
21. Government of Romania, United Nations Development Program (2008). National sustainable development strategy of Romania 2013–2020–2030. Available from: http://www.un.org/esa/dsd/dsd_aofw_ni/ni_pdfs/NationalReports/romania/Romania.pdf (Accessed 5 May 2025).
22. Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine ENPI Cross-Border Cooperation Programme (Nd). Closed call for proposals. Available from: www.huskroua-cbc.net/en/closed_call_for_proposals (Accessed 5 May 2025).
23. Interreg NEXT Black Sea Basin (Nd). Interreg NEXT Black Sea Basin Programme. Available from: <https://www.blacksea-cbc.net/> (Accessed 5 May 2025).
24. Șlusarciuc M. (2019). Cross-border cooperation elements along Romanian-Ukrainian border—empirical evidences. *EURINT*, Centre for European Studies, Alexandru Ioan Cuza University, vol. 6, pp. 311–334. Available from: <https://ideas.repec.org/a/jes/eurint/y2019v6p311-334.html> (Accessed 5 May 2025).
25. The Interreg NEXT Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine Programme (Nd). Description. Available from: <https://next.huskroua-cbc.eu/programme/description/> (Accessed 5 May 2025).
26. Transfrontier Operational Mission (2018). Border: Romania–Ukraine. Available from: <https://web.archive.org/web/20180320112724/http://www.espaces-transfrontaliers.org/en/bdd-borders/frontiers/frontier/show/roumanie-ukraine/> (Accessed 5 May 2025).

References:

1. Artomov, I. (2013). Transkordonne spivrobitnytstvo yak vazhlyvyi chynnyk pidvyshchennia rehionalnoi konkurentospromozhnosti. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Ser.: Istoriiia*. Vyp. 2. S. 44–51.
2. Verkhovna Rada Ukrainy (1997). Dohovor pro vidnosyny dobrosusidstva i spivrobitnytstva mizh Ukrainoiu ta Rumuniieiu. Available from: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/642_003 (Accessed 5 May 2025).
3. Verkhovna Rada Ukrainy (2021). Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Derzhavnoi prohramy rozvytku transkordonnoho spivrobitnytstva na 2021–2027 roky» vid 14 kvitnia 2021 r. Available from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/408-2021-%D0%BF#Text> (Accessed 5 May 2025).
4. Verkhovna Rada Ukrainy (2025). Mizhnarodni dokumenty (Rumuniia). Available from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/c329> (Accessed 5 May 2025).
5. Holos Ukrainy (2022). Rumuny, yaki pidtrymuiut Ukrainu y borotbu Ukrainskoho narodu za demokratychni tsinnosti, – tse druzy ukraintsiv nazavzhdy. 26 kvitnia. Available from: <http://www.golos.com.ua/article/359190> (Accessed 5 May 2025).
6. Departament ekonomichnoho rozvytku ta rehionalnoi polityky Mykolaivskoi oblderzhadmini-stratsii (Bd). Spilna operatsiina prohrama YeISP Basein Chornoho moria. Available from: <https://www.economy-mk.gov.ua/index.php/en/component/content/article/105-napriamky-diialnosti/zovnishnoekonomichnadiialnist-ta-mizhrehionalne-spivrobitnytstvo/mizhrehionalnespivrobitnytstvo/161-spilna-operatsiina-prohrama-yeisp-baseinchornoho-moria?Itemid=437> (Accessed 5 May 2025).
7. Ievropeiska pravda (2020). Ukraina ta Rumuniia domovylysia pro bezperebiinyi tranzyt tovariv. 26 bereznia. Available from: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/03/26/7108007/> (Accessed 5 May 2025).
8. Ievchak, Yu., Zardi A., Lazur Ya. i t.d. (2020). *Transkordonne spivrobitnytstvo: pravovi osnovy ta uspishni praktyky*. Kyiv, 152 s. Available from: <https://rm.coe.int/posibnuk-tks/1680aedce1> (Accessed 5 May 2025).
9. Zakharchenko V. (2022). *Klasteryzatsiia transkordonnoho spivrobitnytstva v konteksti yevrointehratsii Ukrainy. Analitychnyi zvit*. Odesa. 20 s. Available from: https://economics.net.ua/wp-content/uploads/2022/09/Zakharchenko_zvit_klasteryzatsiya.pdf (Accessed 5 May 2025).
10. Polivchak R. (2020). Natshvardiia Frankivshchyny ta zhandarmeriia Rumunii spilno borotymutsia iz zlochynnistiu. *Suspilne Ivano-Frankivsk*. Available from: <https://suspilne.media/ivano-frankivsk/17956-nacgardia-frankivsini-ta-zandarmeria-rumunii-spilno-borotimutsia-iz-zlocinnistu/> (Accessed 5 May 2025).

11. Posolstvo Ukrainy v Rumunii (2023a). Dohovirno-pravova baza vidnosyn. Available from: <https://romania.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/180-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-rumunijeju> (Accessed 5 May 2025).
12. Posolstvo Ukrainy v Rumunii (2023b). Mizhrehionalne spivrobitnytstvo. Available from: <https://romania.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/597-mizhregionalne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-rumunijeju> (Accessed 5 May 2025).
13. Rumuniia-Ukraina (2022). Pro prohramu RO–UA. Available from: <http://web.archive.org/web/20220903135438/https://medsociorehab.net/pro-prohramu-ro-ua/> (Accessed 5 May 2025).
14. Sushko I., Kravchuk P., Kulchytska K., Mamaiev D., Malysheva T. (2022). *Ukrainsko–rumunskyi kordon: problemy ta rishennia*. Kyiv. Available from: https://europewb.org.ua/wp-content/uploads/2022/06/web_ukr_ukrayinsko-rumunskyj-kordon.pdf (Accessed 5 May 2025).
15. Chernivetska oblasna rada (2021). Prezentuvaly transkordonnyi proiekt «Pidvyshchennia yakosti medychnykh posluh shchodo maloinvazyvnykh protsedur u prykordonnomu rehioni Rumuniia-Ukraina». 21.07. Available from: <https://oblrada.cv.ua/news/theme/130/> (Accessed 5 May 2025).
16. Co-funded by the European Union (2023). Educational University Romanian–Ukrainian Cross–Border Cooperation. Available from: <https://keep.eu/project-ext/24908/ODHOS/> (Accessed 5 May 2025).
17. Comisia Europeană (2022). Politica de coeziune: peste 66 milioane EUR pentru cooperare transfrontalieră cu Ucraina în domeniul sănătății, al mediului și al îmbunătățirii capacității administrative. Available from: https://romania.representation.ec.europa.eu/news/politica-de-coeziune-pest-66-milioane-eur-pentru-cooperare-transfrontaliera-cu-ucraina-domeniul-2022-11-04_ro (Accessed 5 May 2025).
18. Europe External Policy Advisors (2019). EC development cooperation for ENPI countries. General introduction. Available from: <https://web.archive.org/web/20110902131834/http://www.enpi-programming.eu/wcm/en/what-is-enpi-programming/general-introduction.html> (Accessed 5 May 2025).
19. European Union (2008a). Hungary–Slovakia–Romania–Ukraine Joint Operational Programme. Available from: http://www.huskroua-cbc.net/uploads/editors/JOP-HUSKROUA%2030092014-amended_final.pdf (Accessed 5 May 2025).
20. European Union (2008b). Joint Operational Programme Romania-Ukraine-Republic of Moldova. Available from: https://www.parlament.gv.at/dokument/XXIII/EU/43423/imfname_10004565.pdf (Accessed 5 May 2025).
21. Government of Romania, United Nations Development Program (2008). National sustainable development strategy of Romania 2013–2020–2030. Available from: http://www.un.org/esa/dsd/dsd_aofw_ni/ni_pdfs/NationalReports/romania/Romania.pdf (Accessed 5 May 2025).
22. Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine ENPI Cross-Border Cooperation Programme (Nd). Closed call for proposals. Available from: www.huskroua-cbc.net/en/closed_call_for_proposals (Accessed 5 May 2025).
23. Interreg NEXT Black Sea Basin (Nd). Interreg NEXT Black Sea Basin Programme. Available from: <https://www.blacksea-cbc.net/> (Accessed 5 May 2025).
24. Șlusarciuc M. (2019). Cross-border cooperation elements along Romanian-Ukrainian border—empirical evidences. *EURINT*, Centre for European Studies, Alexandru Ioan Cuza University, vol. 6, pp. 311-334. Available from: <https://ideas.repec.org/a/jes/eurint/y2019v6p311-334.html> (Accessed 5 May 2025).
25. The Interreg NEXT Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine Programme (Nd). Description. Available from: <https://next.huskroua-cbc.eu/programme/description/> (Accessed 5 May 2025).
26. Transfrontier Operational Mission (2018). Border: Romania–Ukraine. Available from: <https://web.archive.org/web/20180320112724/http://www.espaces-transfrontaliers.org/en/bdd-borders/frontiers/frontier/show/roumanie-ukraine/> (Accessed 5 May 2025).

Стаття надійшла / Received: 12.06.2025

Схвалено / Accepted: 10.12.2025